Modelvliegclub

Inhoudsopgave

Ruimtelijke Onderbouwing **3**

Hoofdstuk 1 Inleiding **4**
1.1 Aanleiding 4
1.2 Ligging en begrenzing projectgebied 4
1.3 Leeswijzer 5

Hoofdstuk 2 Gebied- en projectbeschrijving **6**
2.1 Beschrijving van het gebied 6
2.2 Beschrijving van het project 7

Hoofdstuk 3 Vigerend beleid **9**
3.1 Rijksbeleid 9
3.2 Provinciaal beleid 10
3.3 Gemeentelijk beleid 11

Hoofdstuk 4 Planologisch kader **12**
4.1 Geldend bestemmingsplan 12
4.2 Afweging planologische toelaatbaarheid 13

Hoofdstuk 5 Omgevingsaspecten **15**
5.1 Inleiding 15
5.2 Water 15
5.3 Verkeersaspecten 15
5.4 Geluid 16
5.5 Externe veiligheid 17
5.6 Luchtkwaliteit 19
5.7 Bodem 20
5.8 Archeologie 21
5.9 Cultuurhistorie 21
5.10 Ecologie 21
5.11 MER-beoordeling 23
5.12 Conclusie 23

Hoofdstuk 6 Financiele toelichting **24**
6.1 Economische uitvoerbaarheid 24
6.2 Verantwoording over de inzet van een exploitatieplan 24

Hoofdstuk 7 Maatschappelijke uitvoerbaarheid **26**
7.1 Procedure 26
7.2 Zienswijzen 26

Ruimtelijke Onderbouwing

Hoofdstuk 1 Inleiding

De RCM-Assen (Radio Controlled Modelvliegclub) wil hun sportactiviteiten uitoefenen op een gedeelte van de voormalige stortplaats aan de Vriezerhoek 1 te Ubbena. Het perceel staat kadastraal bekend onder gemeente Assen, sectie AB, nummer 117.

1.1 Aanleiding

Door Radio Controlled Modelvliegclub (RCM-Assen) is op 4 december 2013 een aanvraag omgevingsvergunning ingediend voor het uitoefenen van sportactiviteiten op het perceel sectie AB, nummer 117 te Assen. Het verzoek om een verklaring van geen bedenking af te geven is 19 juni bij de gemeente Assen binnen gekomen.

De aanvraag omgevingsvergunning is in strijd met het geldende bestemmingsplan "Stortplaats bouw- en sloopafval Ubbena". Medewerking aan dit verzoek is mogelijk door gebruik te maken van de in artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3° Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) opgenomen afwijkingsmogelijkheid. Een dergelijk afwijkingsbesluit dient te zijn voorzien van een goede ruimtelijke onderbouwing. Deze ruimtelijke onderbouwing heeft tot doel de planologische mogelijkheden van de afwijking van het bestemmingsplan nader te onderbouwen.

1.2 Ligging en begrenzing projectgebied

De beoogde locatie is gelegen aan de Vriezerhoek 1 in Ubbena, in de driehoek Ubbena-Zeijen-Vries. Op afbeelding 1 is de ligging van de locatie (in geel) weergegeven.

Afbeelding 1

Het perceel is gelegen aan de Vriezerhoek 1 te Ubbena, in de driehoek Ubbena-Zeijen-Vries. De locatie wordt grotendeels omringd door agrarische percelen. Het perceel ligt ten noorden van een zandwinningsplas, waar nog actief zand wordt gewonnen. De Vriezerhoek vormt de gemeentegrens tussen

Assen en Tynaarlo. Direct ten oosten van de Vriezerhoek (gemeente Tynaarlo) liggen graslandpercelen van Het Drentsch Landschap (Zeyerstroeten). De voormalige stortplaats is omrand met opgaand groen.

1.3 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk worden het projectgebied en het project beschreven. In hoofdstuk 3 volgt een beschrijving van het van belang geachte rijks-, provinciaal en gemeentelijk beleid. Hoofdstuk 4 bevat een beschrijving van de huidige en toekomstige planologische situatie en de planologische aanvaardbaarheid van deze aanvraag. In hoofdstuk 5 volgt een beschrijving van de relevante wet- en regelgeving op het gebied van bodem, water, milieuzonering, luchtkwaliteit, geluid, externe veiligheid, ecologie, archeologie etc. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de maatschappelijke aanvaardbaarheid en de economische uitvoerbaarheid.

Hoofdstuk 2 Gebied- en projectbeschrijving

2.1 Beschrijving van het gebied

Op de locatie bevindt zich een stortplaats van bouw- en sloopafval, stobben en grond. De stortplaats is van 1978 tot tenminste 2003 als zodanig in bedrijf geweest en is in 3 fasen vol gereden. Ter plaatse van fase 1 (middendeel) en fase 2 (zuidelijk deel) is in eerdere instantie zand gewonnen, waarna bovengenoemd afval is gestort zonder onderafdichting. Bij fase 3, het deel van de stort dat het laatst volgestort is, is voor stort op maaiveldniveau een onderafdichting aangebracht. Van fase 3 is alleen deel A en B volgestort. Deel C (laagte met water) is niet volgestort. De stortplaats is in de huidige situatie niet meer in gebruik en is in 2008 gesloten. Het maaiveld van de stort ligt plaatselijk aanzienlijk hoger dan het omringende maaiveld.

Begin 2014 is de stortplaats 'officieel gesloten verklaard'. Het is daardoor geen in werking zijnde bedrijf meer. Daarmee is wettelijk gezien Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe het bevoegd gezag geworden voor het afhandelen van de aanvraag om omgevingsvergunning.

Afbeelding 2. Vliegcirkel

2.2 Beschrijving van het project

De RCM-Assen wil een gedeelte van de stortplaats gebruiken voor hun activiteiten. Het gaat concreet om medegebruik van de stortplaats. Vanwege de opslag in de ondergrond, zal de locatie een stortplaats blijven. De activiteiten bestaan uit het vliegen met modelvliegtuigen. Dit zijn luchtvaartuigen van geringe afmeting, waarvan de totale startmassa niet meer dan 25 kilogram bedraagt (Regeling Modelvliegen). Er wordt gevlogen met tweetakt-, viertakt- en elektromotoren.

De vliegactiviteiten vinden plaats in de periode 1 maart tot en met 30 november (bij goede weersomstandigheden). Bij harde wind, regen, mist, vroeg invallende duisternis en lage temperaturen (voor-, najaar en winter) wordt niet gevlogen. Er wordt zowel doordeweeks als in de weekenden gevlogen. Naar aanleiding van de ingebrachte zienswijzen heeft de RCM-Assen besloten tegemoet te komen aan de wensen van de omwonenden. Om de mogelijke overlast naar de omgeving te beperken, wordt het vliegen op zondagen slechts toegestaan voor elektrisch aangedreven toestellen met een bronvermogen lager dan 70 dB(A). Dit is overeenkomstig in de voorschriften van de omgevingsvergunning opgenomen.

	zomertijd	**wintertijd**
Maandag	13:00 – 21:00	13:00 – 18:00
Dinsdag	13:00 – 21:00	13:00 – 18:00
Woensdag	13:00 – 21:00	13:00 – 18:00
Donderdag	13:00 – 21:00	13:00 – 18:00
Vrijdag	13:00 – 21:00	13:00 – 18:00
Zaterdag	13:30 – 18:00	13:30 – 18:00
Zondag	13:30 – 18:00*	13:30 – 18:00*

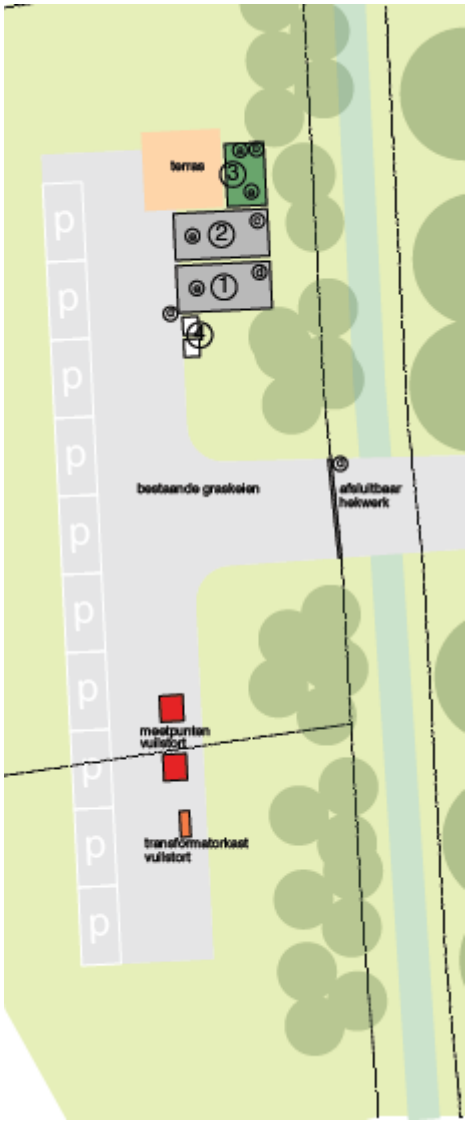
** op de zondag mag er alleen met elektrisch aangedreven toestellen gevlogen worden.*

Tabel 1; vliegtijden

Vliegtuigen starten en landen altijd tegen de wind. Afhankelijk van de windrichting wordt na briefing met de veld-/veiligheidsfunctionaris de vliegplaats bepaald. Deze zal altijd zoveel mogelijk tegen de houtwal aan de westzijde van de stortplaats gesitueerd zijn, zover mogelijk van de bebouwing af.

Er zullen geen grootschalige evenementen georganiseerd worden. De locatie leent zich, buiten de clubactiviteiten, niet voor grootschalige evenementen. Parkeerplaatsen en faciliteiten ontbreken en de kosten voor het huren van aggregaten en sanitaire voorzieningen staan in geen enkele verhouding met de mogelijk verkregen inkomsten uit de georganiseerde activiteiten. Incidenteel dat er een collega-modelvliegclub op bezoek komt.

Aan de noordzijde van de inrit naar het terrein zullen, tegen het hek/houtwal aan, 2 units geplaatst worden met een gebruiksoppervlak van ca. 36 m2 die dienst zullen doen als clubhuis. Er zal gebruik gemaakt worden van ecotoiletten die periodiek worden onderhouden. Daarnaast wordt er een vloeistofdichte container geplaatst van ca. 10 m2 gebruiksoppervlak voor de stalling van de grasmaaimachine incl. een kleine hoeveelheid vloeistof voor de maaimachine en ander gereedschap.

Afbeelding 3

Het parkeren vindt plaats nabij de entree en het clubhuis, op de locatie. De club zal haar leden niet toestaan buiten het terrein te parkeren. Verder is het terrein afsluitbaar met een reeds aanwezig ijzeren hekwerk.

Hoofdstuk 3 Vigerend beleid

De aanvraag omgevingsvergunning moet in overeenstemming zijn met het beleid van het rijk, de provincie en natuurlijk de gemeente zelf. Om deze reden wordt hieronder aandacht geschonken aan dit beleid.

3.1 Rijksbeleid

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) geeft een nieuw, integraal kader voor het ruimtelijke en mobiliteitsbeleid op rijksniveau. De visie is vernieuwend in die zin dat ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur sterker dan voorheen met elkaar verbonden worden. De SVIR schetst de rijksambities tot 2040 en doelen, belangen en opgaven tot 2028. De SVIR vervangt de Nota Ruimte, de Structuurvisie Randstad 2040, de Nota Mobiliteit, de MobiliteitsAanpak, de Structuurvisie voor de Snelwegomgeving en de ruimtelijke doelen en uitspraken in de PKB Tweede structuurschema Militaire terreinen, de Agenda Landschap, de Agenda Vitaal Platteland en Pieken in de Delta. De Structuurvisie Nationaal Waterplan blijft in zijn huidige vorm alsuitwerking van de SVIR bestaan.

De leidende gedachte in de SVIR is ruimte maken voor groei en beweging. De SVIR is de eerste rijksnota die de onderwerpen infrastructuur en ruimte integraal behandelt. In de SVIR richt het Rijk zich vooral op decentralisatie. De verantwoordelijkheid wordt verplaatst van rijksniveau naar provinciaal en gemeentelijk niveau. Door urbanisatie, individualisering, vergrijzing en ontgroening nemen de ruimtelijke verschillen toe. Vanaf 2035 groeit de bevolking niet meer. De samenstelling van de bevolking, en daarmee de samenstelling van huishoudens, verandert. Ambities tot 2040 zijn onder andere het aansluiten van woon- en werklocaties op de (kwalitatieve) vraag en het zoveel mogelijk benutten van locaties voor transformatie en herstructurering. Ook wil het rijk ervoor zorgen dat in 2040 een veilige en gezonde leefomgeving met een goede milieukwaliteit wordt geboden. Dit moet voor zowel het landelijk als het stedelijk gebied gelden. In de SVIR is verder vastgelegd dat provincies en (samenwerkende) gemeenten verantwoordelijk zijn voor programmering van verstedelijking. (Samenwerkende) gemeenten zorgen voor (boven)lokale afstemming van woningbouwprogrammering die past binnen de provinciale kaders. Ook zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van de woningbouwprogramma's.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

Het "Besluit algemene regels ruimtelijke ordening" (Barro) is op 30 december 2011 (grotendeels) in werking getreden. Dit besluit bevat inhoudelijke regels van de rijksoverheid waaraan bestemmingsplannen, provinciale inpassingsplannen, uitwerkingsplannen, wijzigingsplannen, beheersverordeningen en omgevingsvergunningen met ruimtelijke onderbouwing moeten voldoen. Door het Barro is onlangs een extra motiveringsplicht aan het Bro toegevoegd voor bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen met stedelijke ontwikkelingen in verband met het onderwerp duurzame verstedelijking (de zogenoemde SER-ladder). In het provinciale ruimtelijk omgevingsbeleid is opgenomen dat gebruikt gemaakt dient te worden van de ruimte die al beschikbaar is gesteld voor een bepaalde functie of door herstructuering beschikbaar gemaakt kan worden, optimaal gebruik gemaakt dient te worden van de mogelijkheden om door meervoudig ruimtegebruik de ruimteproductiviteit te verhogen.

Het voorliggende plan voorziet in het meervoudig ruimtegebruik van een ruimte die al gebruikt wordt als voormalig stortplaats. Aangezien het plan voorziet in het realiseren van een modelvliegclub, waarbij de grond niet geroerd wordt, is deze functie goed te combineren met de voormalig stortplaats. Zodoende wordt er gebruik gemaakt van meervoudig ruimtegebruik en past deze ontwikkeling binnen de kaders van de SER-ladder.

3.2 Provinciaal beleid

Omgevingsvisie Drenthe

De Omgevingsvisie Drenthe (vastgesteld op 2 juni 2010) is het strategische kader voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van de provincie Drenthe voor de periode tot 2020 en in een aantal gevallen daar voorbij. De Omgevingsvisie Drenthe vervangt het tweede Provinciaal Omgevingsplan (POPII) en is een integratie van vier wettelijk voorgeschreven planvormen; de provinciale ruimtelijke structuurvisie, het provinciaal milieubeleidsplan, het regionaal waterplan en het provinciaal verkeers- en vervoersplan.

Eén van de integrale gebiedsopgaven opgenomen in de omgevingsvisie Drenthe is de regio Groningen - Assen. De hoofdopgave voor dit gebied is het faciliteren van de te verwachten economische en demografische groei. Uitgangspunt bij de ontwikkeling is dat er een scherpe scheiding tussen woningbouw en landschap dient te zijn. Bij de ontwikkeling van het stedelijk netwerk wordt hieraan vastgehouden door wonen en werken te concentreren in de twee steden. De keuze voor verdichting van de stad die in het kader van de FlorijnAs is gemaakt wordt dan ook onderschreven door de provincie. Het complementaire karakter van Assen kan volgens de provincie worden versterkt door het ontwikkelingen van unieke en afwisselende woonmilieus.

De provincie vindt het van provinciaal belang dat er een goede verweving van verschillende gebruiksfuncties plaatsvindt. Daarnaast streeft de provincie ook naar een bruisende provincie die uitdaagt tot bewegen en inspireert met culturele activiteiten. Sport- en cultuurparticipatie en de infrastructuur die hiervoor nodig is, zijn van provinciaal belang. De locatie is binnen de Omgevingsvisie niet aangeduid als natuurkundig waardevol, (robuuste) ecologische hoofdstructuur of stiltegebied. Wel valt het binnen het gebied dat is aangeduid als (nationaal) stedelijk netwerk.

Provinciale Omgevingsverordening Drenthe

De (Wet ruimtelijke ordening) Wo geeft de provincie de bevoegdheid voor ruimtelijk relevante onderwerpen van provinciaal belang een verordening vast te stellen. Provinciale Staten van Drenthe hebben op 9 maart 2011 de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe vastgesteld. Deze is als hoofdstuk 3 ingevoegd in de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe, geldend vanaf 22 september 2012. Deze verordening is gericht tot de gemeenten en bevat voorschriften waar ruimtelijke plannen en besluiten aan dienen te voldoen. De provincie Drenthe heeft een aantal kernkwaliteiten benoemd waarmee bij ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden. Deze kernkwaliteiten zijn op het perceel waarop deze omgevingsvergunning betrekking heeft niet aan de orde. Deze aanvraag omgevingsvergunning voldoet aan de voorschriften vanuit de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe.

Vanuit provinciaal beleid zijn er geen belemmeringen voor de activiteiten van de modelvliegclub op de voormalige stortplaats Meisner te Ubbena. Het voorgenomen gebruik van het terrein door RCM-Assen geeft geen belemmeringen voor eventuele werkzaamheden in het kader van de nazorg van de stort.

3.3 Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Assen 2030

In februari 2010 heeft de raad van de gemeente Assen de Structuurvisie Assen 2030 (Hoofdstad Assen) vastgesteld. In deze integrale visie zijn de hoofdlijnen van het beleid aangegeven in woord en beeld. De structuurvisie bouwt voort op de visie "Assen Koerst" (2001) en Structuurplan Stadsrandzone Assen (2008) welke de gewenste ontwikkelingen tot 2020 beschrijven (het structuurplan biedt ook een doorkijk naar de langere termijn).

In de Structuurvisie Assen 2030 zijn ideeën uit eerder gemaakte plannen en visies op vergelijkbaar niveau verwerkt. In de nieuwe structuurvisie wordt omschreven hoe de stad zich heeft ontwikkeld en wat de verwachtingen en ambities zijn ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling (tot 2030). Deze verwachtingen en ambities vormen de basis voor het beleid dat vervolgens wordt beschreven voor verschillende thema's en deelgebieden. Met betrekking tot deze ruimtelijke onderbouwing is onder meer het volgende uit de structuurvisie relevant:

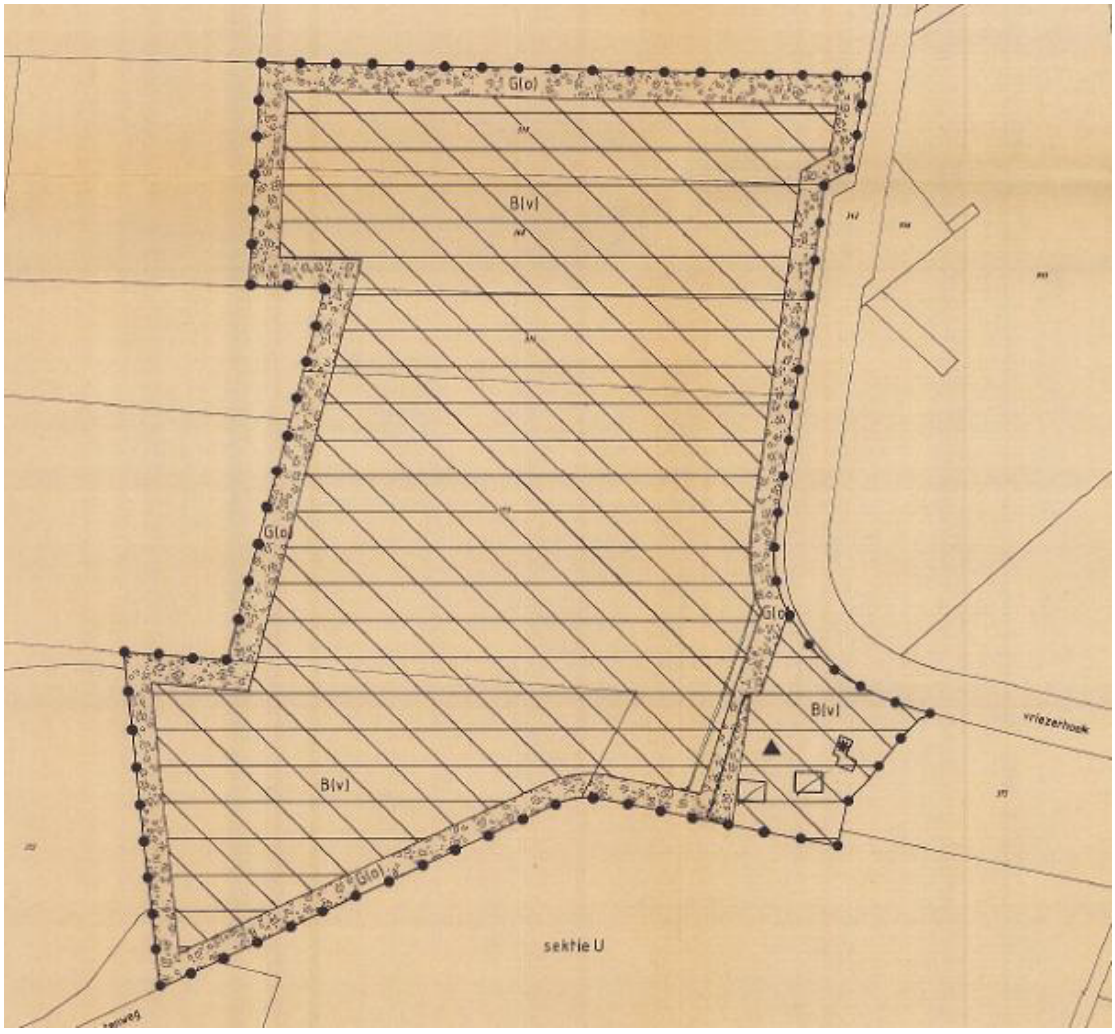
Assen is een dynamische stad waar veel activiteiten worden ontplooid voor bewoners en bezoekers. In Assen moet altijd veel te doen zijn op het gebied van sport, cultuur, uitgaan en recreatie. Als gemeente willen we dit dynamische klimaat mede mogelijk maken. We stimuleren breedtesport. We bevorderen de deelname aan sport en realiseren binnenen buitenaccommodaties, afgestemd op de behoefte.

Hoofdstuk 4 Planologisch kader

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op het planologisch kader met betrekking tot het perceel aan de Vriezerhoek 1 te Assen. Afgesloten wordt met een afweging op basis waarvan op deze locatie de planologische inpassing van deze aanvraag aanvaardbaar is.

4.1 Geldend bestemmingsplan

Het plangebied ligt binnen de grenzen van het bestemmingsplan “Stortplaats bouw- en sloopafval Ubbena ”. Het vigerende bestemmingsplan is vastgesteld door de gemeenteraad van Assen op 22 maart 1994. Aan het plangebied is de bestemming “Bedrijfsdoeleinden, vuilstortplaats" toegewezen.

Afbeelding 4

Deze gronden zijn bestemd voor vuilstortplaats in de vorm van:

- een stortplaats voor bouw- en sloopafval;
- puinbreek- en houtbreekinstallatie;
- bijbehorende voorzieningen, zoals bovengrondse brandstoftanks en
- materialenopslag.

Het beoogde gebruik voor de activiteiten van de modelvliegclub is hiermee in strijd.

4.2 Afweging planologische toelaatbaarheid

Zoals hiervoor aangegeven, is het voornemen in strijd met de regels van het geldende bestemmingsplan. Tevens past het verzoek niet onder de categorieën van gevallen genoemd in artikel 4 van het Besluit omgevingsrecht (Bor), omdat het initiatief buiten de bebouwde kom plaatsvindt. Medewerking aan het verzoek is mogelijk via een vergunning met toepassing van artikel 2.1, lid 1, onder c, juncto artikel 2.12, lid 1, onder a, onder 3° van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

De RCM-Assen bestaat al sinds het einde van de jaren veertig van de vorige eeuw. Toen heette het de Asser Modelvliegclub. De activiteiten vonden toen hoofdzakelijk plaats op de Witter- en Balloërheide. Sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw vloog de club nabij het TT Circuit. Wegens uitbreiding van het TT Circuit raakte het RCM-Assen deze locatie kwijt. Sindsdien is de club op zoek naar een alternatief modelvliegveld. Deze is nu gevonden in onderhavige locatie op de voormalige stortplaats Meisner te Ubbena. In de tussenliggende periode heeft de club de beschikking gehad over een locatie in de gemeente Midden-Drenthe.

De gemeente Assen staat positief tegenover het wijzigen van het gebruik ten behoeve van de activiteiten van de RCM-Assen. De club is al decennialang verbonden aan de gemeente Assen.

Verder is de locatie, gezien de grote afstand ten opzichte van woningen (1e woning (Asserstraat 102) op ca. 700 m afstand gerekend vanuit het centrum van de vliegcirkel), ideaal voor deze tak van sport. De afstand ten opzichte van woningen (en de woonwijk De Vledders in Vries) is ruim buiten de in de VNG Handreiking “Bedrijven en milieuzonering” genoemde richtafstanden voor modelvliegtuigvelden. In deze richtlijn wordt een richtafstand geadviseerd van 300 m (geluid) ten opzichte van het omgevingstype rustige woonwijk en rustig buitengebied. De dichtsbijzijnde woningen aan de Asserstraat liggen op ca. 480-500 m afstand, de wijk De Fledders in Vries ligt op ca. 1000 m afstand. Met deze afstanden ten opzichte van de locatie van de modelvliegtuigactiviteiten is de milieubelasting aanvaardbaar. Het woon- en leefklimaat wordt niet onevenredig aangetast en het functioneren van evt. bedrijven in de omgeving wordt niet in gevaar gebracht.

De vliegcirkel gaat deels over een landbouwperceel, in eigendom van het Drentsch Landschap. Dit perceel wordt gebruikt voor het verbouwen van gewassen. Er lopen geen koeien op het betreffende perceel. De gebruiksmogelijkheden van deze agrarische percelen wordt niet onevenredig aangetast door de activiteiten van de modelvliegclub.

Bovendien is het een mooie gebruiksmogelijkheid voor deze locatie, die vooral vanwege de ondergrond (stortplaats) lastig is. Grote evenementen zullen niet georganiseerd worden. Er worden geen bomen gekapt en de greppels en waterpartij blijven intact.

Hoofdstuk 5 Omgevingsaspecten

5.1 Inleiding

In het kader van het Besluit ruimtelijke ordening is ten behoeve van een goede ruimtelijke ordening in het gebied onderzoek verricht naar de bestaande situatie en naar de voorgenomen ontwikkeling van het plangebied. In de volgende paragrafen zijn de randvoorwaarden die voortvloeien uit de fysieke omgeving en de resultaten van onderzoek beschreven.

5.2 Water

Op grond van artikel 12 uit het Besluit ruimtelijke ordening moeten ruimtelijke plannen voorzien zijn van een waterparagraaf. Hiervoor wordt het proces van de watertoets doorlopen. Bij het watertoetsproces gaat het om het hele proces van vroegtijdig meedenken, informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van de waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het Waterschap beoordeelt wat de invloed van het project is op de waterhuishouding en geeft een wateradvies. Waterhuishoudkundige consequenties van een plan mogen niet op de omgeving afgewenteld worden. Het waterschap streeft ernaar om de ingrepen binnen een peilgebied waterneutraal te houden. Wateraspecten die met een specifiek instrument geregeld kunnen worden, worden in de watertoets wel gesignaleerd, maar niet geregeld.

Watertoets

De watertoets is een instrument dat waterhuishoudkundige belangen expliciet en op evenwichtige wijze laat meewegen bij het opstellen van ruimtelijke plannen en besluiten. De watertoets is een procesinstrument waarmee alle belangen ten aanzien van waterhuishoudkundige aspecten kunnen worden afgewogen. Om invulling te geven aan de sturende rol van water in ruimtelijke ordeningsprocessen is de Handreiking Watertoets opgesteld. Hierin is aangegeven op welke wijze de betrokken partijen (initiatiefnemer, waterbeheerder en planbeoordelaar) tot een betere samenwerking kunnen komen.

Waterhuishouding

Omdat het verhard oppervlak niet toeneemt, heeft de ontwikkeling geen negatieve gevolgen voor het waterhuishoudkundige systeem.

5.3 Verkeersaspecten

De meeste activiteiten zullen in de avonduren en weekenden plaatsvinden. Naar verwachting zullen er op een avond minimaal 2 auto's zijn tot 10 auto's op een instructieavond. Op een instructieavond zijn er vanwege de verhoogde activiteiten met regelmaat bezoekers te verwachten. Mogelijk dat de kans bestaat dat passerende personen komen kijken. In de weekenden is eveneens een verhoogde activiteit waar te nemen waarbij er mogelijk 15 auto's zijn.

Er zal geparkeerd worden op het terrein, namelijk op de graskeien rondom de ingang van het terrein. Parkeren langs de weg wordt van gemeentewege niet toegestaan.

5.4 Geluid

De normstelling voor geluid is geregeld in de Wet geluidhinder (Wgh) en de Wet milieubeheer. De Wet geluidhinder biedt geluidsgevoelige bestemmingen (zoals woningen) bescherming tegen geluidhinder van wegverkeerlawaai, spoorweglawaai en industrielawaai door middel van zonering. De belangrijkste onderwerpen die in de Wet geluidhinder worden geregeld zijn:

- Industrielawaai; voorzover dit betrekking heeft op industrieterreinen waar zich "grote lawaaimakers" kunnen vestigen;
- Wegverkeerslawaai:
  a. bouwen van woningen langs wegen (niet voor 30 km/u-wegen);
  b. aanleg/wijzigen van wegen (niet voor hoofdwegen en 30 km/u-wegen);
- Spoorweglawaai:
  c. bouwen van woningen langs spoorwegen;
  d. aanleg/wijzigen van secundaire spoorwegen (niet het hoofdspoorwegnet).

De Koninklijke Nederlandse Vereniging voor de Luchtvaart (KNVvL), Afdeling Modelvliegsport, heeft in opdracht van RCM-Assen een akoestisch onderzoek uitgevoerd (Akoestisch Rapport ten behoeve van de vergunningaanvraag voor het modelvliegterrein van de Radio Controlled Modelvliegclub Assen Club d.d. 15 juni 2013). De KNVvL heeft een berekening gemaakt van de te verwachten geluidsniveaus op enkele dichtbij gelegen woningen.

Uit het eerdergenoemde rapport blijkt dat de door de club gewenste activiteiten akoestisch inpasbaar zijn in de omgeving. De in de vergunning opgenomen geluidsnormen zullen niet overschreden worden. De omvang van de activiteiten worden in de omgevingsvergunning via doel- en middelvoorschriften vastgelegd.

Het rapport gaat uit van de maximale emissie- en immissiewaarden gebaseerd op de meest ongunstige aanname dat alle modellen aan hun keuringsgrens van Lp = 80 dB(A) of Lp = 85 dB(A) zitten en er de hele bedrijfstijd is gerekend met de toeslag voor tonaal geluid. Bovendien is aangenomen dat alle modellen de gehele tijd met vol vermogen vliegen. In de praktijk is dat nooit het geval. Alleen daardoor al zal het langtijdgemiddelde geluidniveau in de praktijk lager zijn dan in dit rapport berekend.

Op basis van het rapport wordt geconcludeerd dat het door de modelvliegtuigen geproduceerde geluid geen belemmering oplevert voor de vergunningverlening. Voor het overige wordt verwezen naar het volledige rapport van de KNVvL, Bijlage 2 Akoestisch onderzoek.

Bijlage C Akoestisch rapport RCMA
B.N. Swanenburg (22-8-2012)

Vlieggebied: rode cirkel met straal 200 m, centrum is rood-zwarte stip
Rode lijn: 1000 m tot bebouwde kom Vries (V)
Groene lijn: 840 m tot woning/kwekerij Asserstraat (W)
Blauwe lijn: 700 m tot woning Asserstraat 102
Witte lijn: 700 m tot woning Assesrstraat 108
Geele lijn: 1015 m tot woning Zeijerstraat 20

Afbeelding 5: bron: Akoestisch rapport ten behoeve van de vergunningaanvraag voor het modelvliegterrein van de Radio Controlled Modelvliegclub Assen (RCMA) van de KNVvL d.d. 15 juni 2013

5.5 Externe veiligheid

Op 27 oktober 2004 is het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) in werking getreden. Met dit besluit wil de overheid de kans op en het effect van een ernstig ongeval beperken. Het besluit is van toepassing op bedrijfsactiviteiten met gevaarlijke stoffen (inrichtingen), het transport van gevaarlijke stoffen en het gebruik van luchthavens.

In artikel 2, lid 1 van het Bevi staan de inrichtingen genoemd waarop het besluit van toepassing is. Deze inrichtingen brengen risico's met zich mee voor in de omgeving aanwezige risicogevoelige (kwetsbare) objecten.

De gemeente Assen heeft in 2008 een Beleidsvisie externe veiligheid vastgesteld. Hierin wordt gekozen voor gebiedsgerichte ambitieniveaus.

Afbeelding 6. Gemeente Assen, Beleidsvisie externe veiligheid, 16 december 2008

Bij de fabricage, de op- en overslag en het transport van gevaarlijke stoffen zoals ammoniak, aardgas, chloor en LPG, kunnen ongelukken gebeuren met effecten voor de omgeving. Het gaat om kleine kansen met soms grote gevolgen.

In de omgeving van het plangebied vindt geen fabricage of op- en overslag van gevaarlijke stoffen plaats (bijv. geen LPG-tankstation) Het dichtstbijzijnde transport van aardgas via hogedrukleidingen vindt plaats op circa 500 meter afstand van de vliegcirkel van het plangebied. Ten oosten van het plangebied loopt ter hoogte van de Asserstraat een hogedrukleiding van de Gasunie van noord naar zuid. Ten westen van de locatie lopen ter hoogte van de Oosterweg twee hogedrukleidingen van de NAM van noord naar zuid. De afstanden van deze leidingen tot het plangebied zijn zodanig dat het plangebied buiten het invloedsgebied van de leidingen ligt en het item externe veiligheid niet nader beschouwd hoeft te worden.

Ook de afstand van het plangebied tot de Asserstraat, waar mogelijk incidenteel transport van LPG plaatsvindt, is zodanig dat dit transport in kader van externe veiligheid niet nader beschouwd hoeft te worden.

Gezien bovengenoemde afstanden van de gasleidingen tot de vliegcirkel, het feit dat ze ten minste 50 cm onder het maaiveld liggen, de afstand van de Asserstraat tot de vliegcirkel en het (mogelijk) incidentele transport van LPG over de Asserstraat, is het niet mogelijk dat een modelvliegtuig een gasleiding of LPG-vrachtauto raakt.

5.6 Luchtkwaliteit

De Wet luchtkwaliteit voorziet onder meer in een gebiedsgerichte aanpak van de luchtkwaliteit via het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL). De programma-aanpak zorgt voor een flexibele koppeling tussen ruimtelijke activiteiten en milieugevolgen. Luchtkwaliteitseisen vormen onder de *Wet luchtkwaliteit* geen belemmering voor ruimtelijke ontwikkeling als:

- er geen sprake is van een feitelijke of dreigende overschrijding/van een grenswaarde;
- een project, al dan niet per saldo, niet tot een verslechtering van de luchtkwaliteit leidt;
- een project is opgenomen in een regionaal programma van maatregelen of in het NSL;
- een project “niet in betekenende mate” bijdraagt aan de luchtverontreiniging.

Gezien de kleinschaligheid van het plan, aard van de activiteiten en de zeer beperkte verkeersaantrekkende werking draagt het plan Niet In Betekende Mate bij aan luchtverontreiniging.

Voor de volledigheid is het plan getoetst aan de hand van de Verkeersmilieukaart van de Gemeente Assen (Promil Spatial). Ook uit deze toetsing blijkt dat er geen verslechtering van de luchtkwaliteit optreed in de getoetste jaren 2011, 2020 en 2030.

5.7 Bodem

Artikel 9 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) bepaalt dat in de ruimtelijke onderbouwing rekening gehouden moet worden met de bodemkwaliteit ter plaatse. De reden hiervoor is dat eventueel aanwezige bodemverontreiniging van groot belang kan zijn voor de keuze van bepaalde bestemmingen en/of voor de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan. De bodemtoets moet worden uitgevoerd bij het wijzigen of opstellen van een bestemmingsplan. Tevens dient, op basis van het Besluit indieningsvereisten aanvraag bouwvergunning (Biab), bij de aanvraag van een omgevingsvergunning een rapportage van een recent uitgevoerd verkennend bodemonderzoek toegevoegd te worden.

Op de locatie bevindt zich een stortplaats van bouw- en sloopafval, stobben en grond. De stortplaats is in de huidige situatie niet meer in gebruik en is in 2008 gesloten. Na beëindiging van de stortactiviteiten is de stort afgedekt met een HDPE-folie in combinatie van een minerale laag (ML-40 van Genap). Daar boven op is een deklaag van 1 meter van categorie-I grond aangebracht. Alleen het noordelijk deel van de stort (fase 3A en 3B) heeft een onderafdichting.

Het grondwater onder de stort is overwegend licht verontreinigd met een aantal zware metalen met plaatselijk een sterke verontreiniging.

De provincie Drenthe is inzake de grond- en grondwaterkwaliteit verantwoordelijk voor de nazorg. In 2011 heeft de laatste grondwatermonitoring plaatsgevonden.

Vanwege de volgende aspecten zijn er vanuit bodem geen belemmeringen voor het onderhavige plan:

- de aanwezigheid van een deklaag van 1 meter dik;
- het feit dat de activiteiten van de RCM Assen zich uitsluitend op maaiveldniveau afspelen;
- het feit dat de leden van RCM Assen niet in contact kunnen komen met stortmateriaal en/of verontreinigd grondwater;
- het feit dat de activiteiten van de RCM Assen niet leiden tot een verslechtering van de bodem.

Rapporten met betrekking tot de kwaliteit van de bodem, deklaag, stortmateriaal en/of grondwater zijn in bezit van de provincie.

5.8 Archeologie

In artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening is een verplichte archeologietoets opgenomen. Bij het opstellen en uitvoeren van ruimtelijke plannen wordt rekening gehouden met zowel de bekende als de te verwachten archeologische waarden. Voor de bekende waarden dient de Archeologische Monumentenkaart (AMK) te worden geraadpleegd. Voor de verwachtingswaarden dient de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) te worden geraadpleegd. Door de wijziging van de Monumentenwet 1988 is de gemeente sinds 1 september 2007 bevoegd gezag met betrekking tot archeologie. Uitgangspunten van de wet zijn het vroegtijdig betrekken van archeologische belangen in de planvorming, het behoud van archeologische waarden in situ (ter plaatse) en het zogenaamde "veroorzakerprincipe". Dit principe houdt in dat degene die de ingreep pleegt, financieel verantwoordelijk is voor behoudsmaatregelen of een behoorlijk onderzoek van eventueel aanwezige archeologische waarden.

De gemeente Assen heeft voor haar gehele grondgebied een archeologische beleidsadvieskaart vastgesteld. Onderhavig verzoek voorziet enkel in gebruik van het (verhoogde) maaiveld van de voormalige stortplaats. Er is aldus geen sprake van aantasting van eventuele archeologische waarden. Archeologisch onderzoek wordt dan ook niet noodzakelijk geacht. Het aspect archeologie vormt geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van voorliggend plan.

5.9 Cultuurhistorie

Op grond van de Modernisering Monumentenwet (MoMo) op 1 januari 2012 dienen ruimtelijke plannen tevens een analyse van cultuurhistorische waarden van het plangebied te bevatten. Belangrijke doelen van de Modernisering van de Monumentenzorg zijn het stimuleren en ondersteunen van gebiedsgericht werken, het belang van cultuurhistorie laten meewegen in de ruimtelijke ordening, het formuleren van een visie op erfgoed en het verminderen van de administratieve lastendruk.

Onderhavig verzoek voorziet enkel in gebruik van het oppervlak. Daarnaast vindt het gebruik plaats bovenop een stortplaats. Er is aldus geen sprake van aantasting van eventuele cultuurhistorische waarden. Voor het overige zie ook hetgeen in paragraaf Archeologie is weergegeven.

5.10 Ecologie

In het kader van de voorgenomen ontwikkeling moet rekening worden gehouden met het aspect ecologie. Bij elk ruimtelijk plan dient, met het oog op de natuurbescherming, rekening te worden gehouden met de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet (soortenbescherming).

5.10.1 Flora en fauna

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten namelijk:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud;
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij

ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode;
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten.

In de Flora- en faunawet is tevens een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Een quickscan Flora- en faunawet is gedaan door Buro Bakker (Bijlage 3 Quickscan flora en fauna). Op 20 juni 2012 is een ecologische verkenning in het gebied uitgevoerd. Daarbij is gelet op de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Daarnaast zijn inschattingen gemaakt van het (mogelijke) voorkomen van beschermde soorten op basis van terreinkenmerken. Op 29 juni 2012 is op een warme zomeravond een aanvullende luisterronde naar amfibieën uitgevoerd.

Vanwege de lange proceduretijd voor realisatie, was een actualisatie van de ecologische verkenning gewenst. Hiervoor is op 28 april 2015 een nieuwe veldverkenning uitgevoerd. De rapportage uit 2012 is waar nodig, op basis van deze veldverkenning, aangevuld of aangepast. Hierbij is getoetst aan de meest recente inzichten en afspraken over het in gebruik hebben van de modelvliegbaan.

De vliegactiviteiten zullen in de periode 1 maart tot en met 30 november (bij goede weersomstandigheden) worden uitgevoerd, waarbij zowel doordeweeks als in de weekenden gevlogen wordt. Voor de vliegtijden wordt verwezen naar tabel 1, paragraaf 2.2 Beschrijving van het project. Er wordt alleen gevlogen bij daglicht. Er zijn hooguit 3 vliegtuigen tegelijkertijd in de lucht. Naast het vliegen met modelvliegtuigen zullen er frequent mensen op de vliegbaan aanwezig zijn voor onderhoud van het terrein, voor inspectie en voor voorbereidende werkzaamheden.

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Bebouwing en bomen met holtes ontbreken in het plangebied, zodat verblijfplaatsen van vleermuizen uitgesloten zijn. Verder heeft het plangebied geen waarde voor zwaar en matig zwaar beschermde zoogdieren. Aanwezigheid van beschermde vissen kan ook worden uitgesloten. Negatieve effecten op zoogdieren en vissen zijn niet aan de orde. De aanwezigheid van beschermde vlinders, libellen en overige ongewervelden kan eveneens worden uitgesloten.

Wel zijn er vogels waargenomen. De voor broedvogels potentieel verstorende activiteiten starten reeds vóór het broedseizoen van de te verwachten soorten. Dat betekent dat verstoringsgevoelige soorten er niet voor zullen kiezen binnen het terrein en de invloedsfeer van het gebruik tot broeden te komen. Er zijn voor deze soorten voldoende uitwijkmogelijkheden.

Minder verstoringsgevoelige vogelsoorten kunnen binnen het plangebied succesvol tot broeden gekomen. Het gebruik zoals dat is voorzien, leidt daarmee niet tot overtreding van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunaweet.

De overige in het plangebied gevonden en te verwachten soorten zijn licht beschermd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht is wel van kracht.

Voor het overige wordt verwezen naar het volledige rapport (Bijlage 3 Quickscan flora en fauna).

5.10.2 Natuurbeschermingswet

De natuurbeschermingwet is voor dit plan niet van toepassing aangezien het plan niet valt binnen de gebieden die in het kader van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn beschermd moeten worden.

5.10.3 Conclusie

Ten aanzien van de soorten- en gebiedsbescherming zijn er geen belemmeringen voor dit project.

5.11 MER-beoordeling

Voor grootschalige ontwikkelingen op het gebied van woningen, bedrijvigheid en infrastructuur geldt het Besluit milieueffectrapportage. Daarin is aangegeven dat in bepaalde gevallen een milieueffectrapportage moet worden opgesteld, waarin wordt aangegeven wat de gevolgen zijn van de ontwikkelingen voor het milieu. In het besluit wordt onderscheid gemaakt in MER-beoordelingsplichtige activiteiten en MER-plichtige activiteiten. Als een project onder de MER-beoordeling valt, wordt gekeken naar de kenmerken van het project, de cumulatie met andere projecten, de ligging van het project en de kenmerken van het potentiële effect van het project. Voor de MER-beoordelingsplichtige projecten hoeft niet in alle gevallen een MER te worden gemaakt: er moeten bijzondere omstandigheden aanwezig zijn die dat noodzakelijk maken.

Het Besluit m.e.r. geeft aan dat een m.e.r.-beoordelingsplicht in elk geval geldt voor de oprichting, de inrichting of het gebruik van een luchthaven als bedoeld in de Wet luchtvaart (activiteit D 6.1). Het gaat hier om luchthavens met eenstart- of landingsbaan met een lengte van 1.000 meter of meer of uitsluitend geschikt voor het starten of landen van helikopters. Het voorgenomen initiatief betreft geen luchthaven. Daarnaast heeft het initiatief ook geen significant negatieve effecten op nabijgelegen Natura 2000-gebieden. De Natura 2000-gebieden Fochteloërveen, Drentsche Aa en Witterveld liggen op ruime afstand van de locatie. Een m.e.r.(beoordelings)-procedure is daarom niet aan de orde.

5.12 Conclusie

Vanuit de omgevingsaspecten zijn geen belemmeringen naar voren gekomen. Realisatie van voorgenomen initiatief is voor wat betreft de omgevings- en milieuaspecten haalbaar.

Hoofdstuk 6 Financiele toelichting

6.1 Economische uitvoerbaarheid

Bij de voorbereiding van een ruimtelijk plan dient, op grond van het Bro, onderzoek plaats te vinden naar de economische uitvoerbaarheid van het plan. In principe dient bij het verlenen van een omgevingsvergunning tevens een exploitatieplan te worden vastgesteld om het verhaal van de plankosten zeker te stellen.

De voorgestane ontwikkeling is een particulier initiatief van de RCM-Assen. De RCM-Assen heeft van de eigenaar van het perceel toestemming gekregen om hun activiteiten uit te voeren. Dit is geregeld via een gebruikersovereenkomst met SITA, de eigenaar van de stortplaats.

Verder heeft de RCM-Assen met de Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) een convenant afgesloten omdat de locatie in de CTR van Eelde ligt (Bijlage 4). De CTR of Control Region wordt in de luchtvaart gebruikt als naam voor een gebied rondom een luchthaven. Dit luchtruim wordt door de luchtverkeersleiding beheerd vanuit de verkeerstoren. De luchtverkeersleiding is er verantwoordelijk voor dat alle vliegtuigen voldoende afstand tot elkaar hebben binnen dit gebied. Modelvliegen binnen een CTR is op basis van de Regeling modelvliegen (o.a. artikel 2 onder n) slechts toegestaan als belanghebbende een convenant heeft afgesloten met de organisatie die de plaatselijke luchtverkeersleiding verzorgt en de modelbestuurder zich houdt aan de afspraken in dat convenant.

Door de lange voorbereidingstijd en procedure is inmiddels een nieuw convenant nodig. Hiervoor is contact gelegd met de Luchtverkeersleiding Nederland. Het convenant zal, twee maanden voorafgaand aan de ingebruikname van onderhavige locatie, worden aangevraagd.

In dit convenant is een hoogtelimiet opgenomen van maximaal 100 m. Dit betekent dat de modelvliegers niet hoger mogen vliegen dan 100 m boven de grond, om vrij te blijven van verkeer van/naar de luchthaven Groningen Airport Eelde. Voor de activiteiten op de voormalig stortplaats wordt een maximale vlieghoogte van 100 meter aangehouden en vergund.

Met de gesloten gebruiksovereenkomst en het convenant is de uitvoerbaarheid van het voornemen voldoende aangetoond.

Verder hoeft voor het initiatief geen exploitatieplan op grond van artikel 6.12 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) te worden vastgesteld. Met het voorgenomen plan is namelijk geen sprake van een bouwplan in de zin van artikel 6.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).

6.2 Verantwoording over de inzet van een exploitatieplan

Een exploitatieplan dient te worden vastgesteld wanneer:

- kosten niet anderszins zijn verzekerd;
- er nadere eisen worden gesteld aan de inrichting en/of:
- sprake is van een fasering in de uitvoering.

De kosten zijn anderszins verzekerd via een anterieure overeenkomst met de initiatiefnemer. De economische uitvoerbaarheid van dit project is hiermee voldoende gewaarborgd. De vaststelling van een exploitatieplan kan daarom achterwege blijven. Eventuele nadere eisen aan de inrichting of fasering van de uitvoering spelen bij dit plan eveneens geen rol.

Hoofdstuk 7 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

In deze paragraaf worden, wanneer deze beschikbaar zijn, de resultaten van het overleg op grond van artikel 3.1.1. Bro uiteengezet. Ook de resultaten van de zienswijzefase worden hier uiteengezet wanneer deze beschikbaar zijn.

7.1 Procedure

Verklaring van geen bedenkingen

Op grond van artikel 6.5 lid 1 van het Besluit omgevingsrecht (Bor) is voor het verlenen van een omgevingsvergunning op grond van artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3° Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) een verklaring van geen bedenkingen van de gemeenteraad benodigd. Op grond van artikel 6.5 lid 3 Bor kan de gemeenteraad bepaalde categorieën van gevallen aanwijzen waarvoor de verklaring van geen bedenkingen niet is vereist.

De gemeenteraad Assen heeft op 28 april 2011 het volgende besloten: “Door toepassing van artikel 6.5 lid 3 van het Besluit omgevingsrecht de volgende categorieën van gevallen aanwijzen waarvoor een verklaring van geen bedenkingen niet is vereist:

- de aanvraag is niet in strijd met rijks- en/of provinciaal beleid;
- de aanvraag past binnen het gemeentelijk woningbouwprogramma;
- er is sprake van een plan met beperkte ruimtelijke impact;
- het plan is al opgenomen in een geaccordeerde stedenbouwkundige visie;
- de gemeentelijke plankosten overschrijden de € 10.000,-- niet.”

De aanvraag van RCM-Assen voldoet niet aan deze criteria. Een verklaring van geen bedenkingen van de gemeenteraad is nodig.

Tijdens de raadsbehandeling van 25 augustus 2014 heeft de gemeenteraad van Asen onder voorwaarden een voorlopige verklaring van geen bedenkingen afgegeven.

7.2 Zienswijzen

De aanvraag omgevingsvergunning, de bijbehorende ruimtelijke onderbouwing en overige bijbehorende stukken hebben ingevolge artikel 2.12 lid 1, sub a onder 3º van de Wabo in combinatie met het bepaalde in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) met ingang van 11 december 2014 ter inzage gelegen. Gedurende deze periode is eenieder in de gelegenheid gesteld om zijn of haar zienswijzen omtrent de (ontwerp) omgevingsvergunning bij het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe kenbaar te maken.

Tijdens de terinzageperiode zijn 19 zienswijzen ingediend. De zienswijzen zijn afkomstig van diverse omwonenden en een bedrijf in de omgeving van de inrichting. De beantwoording van de zienswijzen staat in hoofdstuk 10 van de vergunning. In bijlage 5 van de vergunning is een samenvatting van de zienswijzen weergegeven.